

मानव अधिकार भनेको के हो?

'मानव अधिकार' भनेको संसारमा प्रत्येक व्यक्तिसँग सम्बन्धित आधारभूत अधिकार र स्वतन्त्रता हुन् । तिनीहरू समाजमा फस्टाउन र पूर्ण रूपमा सहभागी हुन को लागि आवश्यक आधारभूत कुराहरू हुन्। पूर्ण रूपमा 'मानव' भइ बाँच्न, प्रत्येक मानव अधिकारको आवश्यक छ ।

बिभिन्न मानव अधिकारहरूले हाम्रो जीवनका विभिन्न पक्षहरूमा हाम्रो आधारभूत आवश्यकताहरू झल्काउँछन्। उदाहरणको लागि, नागरिक र राजनीतिक अधिकारमा स्वतन्त्रता र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको अधिकार समावेश छ भने; आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकारमा सम्पत्तिको संरक्षण र शिक्षाको अधिकार समावेश छ।

मानवाधिकारवादी मूल्य र मान्यताहरू

मानवाधिकारहरूले केही साझा मूल्य र मान्यताहरूको सामुहिक समिश्रण समावेश गर्दछन् ।

- निष्पक्षता,
- सम्मान र कदर
- समानता,
- गरिमा र
- स्वतन्त्रता।

मानव अधिकारका प्रमुख विशेषताहरू

• मानव अधिकारहरू सर्वव्यापी छन्-ति संसारका सबै व्यक्तिका हुन ।
• मानवाधिकार अपरिहार्य छन्-तिनीहरूलाई व्यक्तिबाट अलग्ग्याउन वा छुट्याउन मिल्दैन।

• मानव अधिकारहरू अविभाज्य र परस्पर अन्तर-निर्भर छन्-सबै मानव अधिकार बिभिन्नतामै एकसाथ गाँसिएका छन् र समाजमा मानव फस्टाउन र सहभागी हुन लागि महत्वपूर्ण छन्। जस्को परिस्थिति जस्तोसुकै भए पनि, मानवाधिकार भनेको सबैको अधिकार हो। ति, कसैले कसैलाई दिन वा कसैको हटाउन सकिदैन - तर केही अधिकारहरू केही परिस्थितिहरूमा सीमित वा प्रतिबन्धित हुन सक्दछन् । उदाहरण को लागी, यदि कसैलाई कुनै अपराधको अभियोग लागेमा, तिनको स्वतन्त्रताको अधिकार प्रतिबन्धित हुन सक्दछ ।

सन् १९९८ को विश्वाव्यापी मानव अधिकार ऐन

सन् १९९८ को विश्वाव्यापी मानव अधिकार ऐन एक कानून हो जुन सन् २००० अक्टोबर मा पूर्ण रूपमा लागू भयो। यसले मानव अधिकार सम्बन्धी युरोपेली सम्मेलनको मौलिक अधिकार र स्वतन्त्रतालाई अझै प्रभावकारी पार्दछ।

लागूऔषध प्रयोगकर्ताहरूको सन्दर्भमा मानव अधिकार

सन् १९९८ को विश्वाव्यापी मानव अधिकार ऐन लागूऔषध प्रयोग गर्ने व्यक्तिको अधिकारको लागि, वास्तविक सामाजिक नीतिको परिवर्तन, स्वास्थ्य सेवा मा पहुँच पुऱ्याउनको लागि, सक्षम

वातावरणको वकालत र प्रचारको लागि एक सफल अनुप्रयोग भएको छ । यो, केयर होम र पुनःस्थापना केन्द्रहरूमा दुर्व्यवहार भइरहेका मानिसहरूको समक्षण गर्न र लागूऔषध प्रयोगकर्ताहरूलाई प्रहरी हिसाबाट सुरक्षित र सर्वातम उपचार विकल्पहरू प्रदान गर्न सुनिश्चित गर्न सदुपयोग गर्न सकिन्छ।

मानव अधिकारका सिद्धान्तहरूलाई नीतिमा समावेश गर्नाले लागूऔषध प्रयोग गर्ने मानिसहरूलाई:

- सफा सुई र सिरिन्जमा पहुँच पुर्याउन सक्दछ,
- आफ्नै विचार र विश्वास अभिव्यक्तीको बातावरण श्रीजना गर्न सक्दछ,
- पुलिस हिरासतमा दुर्व्यवहार हुनबाट बचाउन सक्दछ,
- बिना पारिश्रमिकको गुलामी काम गर्न बाध्य हुनबाट बचाउन सक्दछ,
- स्वतन्त्र रूपमा आफ्नो रोजी को धर्म अभ्यास गर्ने बातावरण श्रीजना गर्नाका साथै, अरु धेरै कुराहरू पनि गर्दछ...।

व्यवहारिक रूपमा मानव अधिकारको अभ्यास

राज्यको कानून प्रवर्तन र व्यक्तिको बीचको सम्बन्धलाई मानवाधिकारले नियमन गर्न पर्ने सर्वव्यापी मान्यता छ । ती अधिकारहरू प्रदान गर्ने, समर्थन गर्ने, प्रयोग गर्ने र सुरक्षित गर्ने दायित्व सुनिश्चित गर्नका लागि राज्य जिम्मेवार हुन्छन्, र व्यक्तिकोलाई "अधिकारदाता" को रूपमा बुझ्छन्। त्यस्तै गरी एक व्यक्तिले अर्को व्यक्तिको अधिकार माथि हस्तक्षेप वा उल्लंघन गर्नु हुँदैन।

प्रत्येक देशले व्यक्तिको जीवनको प्रत्येक पक्षलाई प्रभाव पर्ने गरी गर्ने कानून पारित गरेको हुन्छ, यद्यपि, कहिलेकाँही वास्तवमा आधारभूत अधिकारहरू के के हुन् भनेर जान्न कठिन हुन सक्छ। मानवाधिकार ऐनको अर्थ यो हो कि, हामी यहाँ हाम्रो अधिकार सुरक्षित गर्न र हामी सबै मानवाजातिको आधारभूत मूल्य मान्यता र मापदण्डहरू बारे स्पष्ट हुन सक्छौं। राष्ट्रिय सरकारहरूले सामान्यतया मानव अधिकार ऐनको औपचारिक रूपमा कदर गर्दछन्। एदी केही गरी कसै को अधिकार उल्लङ्घन भएको रहेछ भने, त्यहाँ केहि गर्न सकिन्छ भनेर तपाईंलाई थाहा हुन चाँही जरुरी छ ।

तपाईंको आधारभूत मानवाधिकार बारे जान्नुहोस

मानव अधिकारले समाजलाई चल्न र व्यक्तिको जीवनको बारेमा प्रशाशकिय निकाय द्वारा लिइएका निर्णयहरूको समीक्षा गर्न मार्ग समरचना प्रदान गर्दछ। सन् १९९८ को मानव अधिकार ऐन मा समावेश भएका मुख्य अधिकारहरूको सारांश निम्नानुसार छन्:

- अनुच्छेद १ (परिचयात्मक हो)
- जीवनको अधिकार (अनुच्छेद २)
- यातना निषेध (अनुच्छेद ३)
- दासत्व र जबरजस्ती श्रम निषेध (अनुच्छेद ४)
- स्वतन्त्रता र सुरक्षाको अधिकार (अनुच्छेद ५)
- निष्पक्ष परीक्षणको, अनुसन्धान, समिक्षाको अधिकार (अनुच्छेद ६)
- कानून बिना कुनै सजाय नहुने (अनुच्छेद धारा ७)
- निजी र पारिवारिक जीवनको लागि सम्मान गर्ने अधिकार (अनुच्छेद ८)
- विचार, विवेक र धर्मको स्वतन्त्रता (अनुच्छेद ९)

- अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता (अनुच्छेद १०)
- सभा र संघ स्वतन्त्रता (अनुच्छेद ११)
- विवाह गर्ने अधिकार (अनुच्छेद १२)
- भेदभावको निषेध (अनुच्छेद १३)
- सम्पत्तिको संरक्षण (अनुच्छेद १ को लेख १)
- शिक्षाको अधिकार (अनुच्छेद २ को धारा २)
- स्वतन्त्र चुनावको अधिकार (अनुच्छेद ३ को धारा १)
- मृत्युदण्डको अन्त्य (अनुच्छेद १ को धारा १)

मानव अधिकारलाई कसरी सुरक्षित गरिन्छ?

मानव अधिकारको घोषणा, सम्मेलन, ऐन र कानून मानिसहरूको जीवनमा मानव अधिकार लाई वास्तविक मुहुर्त बनाउने सुरुवाति बिन्दु हुन्।

मानव अधिकार कानूनका तीन फरक तहहरू छन्, जुन - अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र राष्ट्रिय। यी बिभिन्न तरीकाहरूबाट लागू गरीन्छन् र अनुगमन गरिन्छ र सकारात्मक सामाजिक नीति परिवर्तन को लागी अनुकूल आधार हुन सक्छ।

कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो अधिकारलाई सार्वजनिक अधिकारि द्वारा उल्लंघन भएको हो भनेर विश्वास गर्दछ भने उसले त्यस बिरुद्ध दावी गर्न सक्दछ। यो साधारण अदालतहरूमा, र अन्य प्रक्रियाहरू सहित अन्य न्यायाधिकरणहरू द्वारा, सुनुवाई र उजुरी प्रक्रियाहरू सहित हुनसक्दछ। जो कोहीले पनि सन् १९९८ को मानव अधिकार ऐन अन्तर्गत दावी ल्याउन सक्छन् - ऐन राष्ट्रियतामा सीमित छैन।

लागूऔषध प्रयोग गर्ने मानिसहरूको मानव अधिकारको रक्षा गर्ने दायित्व कस्को हो/को जिम्मेवार छ?

लागूऔषध प्रयोगको बिगत इतिहासको परवाह नगरि, मानवअधिकारको संरक्षण र रक्षा गर्ने दायित्व राज्यको हो। मानव अधिकारले न्यूनतम मापदण्डहरू प्रदान गर्दछ जसको स्तर भन्दा तल राज्यहरू जान्न मिल्दैनन्। सबैको अधिकार सुरक्षित छ र पूरा हुन्छ भनी सुनिश्चित गर्न को लागी राज्यहरूको दायित्व रहेको हुन्छ ।

तर मानव अधिकार हामी सबैको बिचको सम्बन्धका बारे पनि हो र जब हामी सबैले एक अर्कोको अधिकारलाई सम्मान गर्दछौं, यसले सबैलाई मिली जुली बाँच्न मद्दत गर्दछ। यदि कुनै व्यक्तिले कुनै अर्को व्यक्तिको मानवअधिकार माथि हानन गरे भन्दैमा, उनीहरूले आफ्नो अधिकार हक गुमाउन्दैनन्। उदाहरण को लागी, यदि एक बच्चाेले अर्को बच्चाेलाई गम्भीर चोट पुऱ्याएको कारण ले स्कूल बाट निष्काशित छ भने पनि उस्को अझै पनी शिक्षाको अधिकार कायम रहन्छ ।

- मानवअधिकारको सम्मान: राज्यले हाम्रो मानव अधिकारमा हस्तक्षेप गर्न वा मानव अधिकारको उपभोगमा कटौती हुनबाट रोक्नु पर्छ।
- मानव अधिकारको रक्षा: राज्यहरूले व्यक्ति र समूहलाई मानव अधिकार उल्लंघन बिरुद्ध संरक्षण गर्नुपर्दछ।
- मानव अधिकार परिपुर्ति: राज्यले आधारभूत मानव अधिकारको सुबिधा लिन सहयोग पुऱ्याउन सकारात्मक कदम चाल्नु पर्दछ ।

RECOVERING

NEPAL

रिकवेरिङ्ग नेपाल, लागु औषध पुनःस्थापना, संगठन र विषयगत नेटवर्कहरूको समूहको एक महासंघ हो जुन नेपालमा पूर्व अवैध लागु औषध प्रयोग गर्ने व्यक्तिहरू र एचआईभी र औषधि प्रयोग गर्ने व्यक्तिहरूको नेतृत्वमा सन् २००६ मा स्थापना गरिएको हो। यसमा व्यक्तिगत सदस्यहरू बाहेक, १४४ संगठनात्मक सदस्यहरू छन्।

रिकवेरिङ्ग नेपाल ले, विभिन्न समर्थन समूहहरू मार्फत लागुऔषध भेदभावलाई सम्बोधन गर्न, आधारभूत मानव र स्वास्थ्य अधिकारलाई प्रबर्द्धन गर्न आवाज उठाउन, नीति परिवर्तनको वकालत र सस्तो र एचआईभी संग बाँचिरहेका हरू का लागि व्यापक गुणस्तर उपचारको पहुँच को लागि सहयोग पुऱ्याएको छ।

रिकवेरिङ्ग नेपालको उद्देश्य लागु औषध प्रयोग कर्ता हरू को जीवनस्तर सुधार गर्ने, उनीहरूको पुनःस्थापना गर्ने नीतिहरूमा प्रभाव पार्नु हो र अनुकूल वातावरण सिर्जना गर्नु हो। रिकवेरिङ्ग नेपाल संस्थाले एचआईभी र क्षयती न्युनिकरण सेवाहरूको प्रावधानलाई बढावा दिन्छ र लागु औषध प्रयोग कर्ता हरू को हक मानवाधिकारको लागि वकालत गर्दछ, साथै उनीहरूको विशेष गरी तल्लो तहमा क्षमता सुदृढीकरण मा केन्द्रित छ। यो लागु औषध प्रयोग कर्ता हरू द्वारा र लागु औषध प्रयोग कर्ता हरू को लागी एक संगठन हो जसले प्रभावकारी नीतिहरू डिजाइन, कार्यक्रम र तिनीहरूको कार्यान्वयनगर्नेमा लागु औषध प्रयोग कर्ता हरू को सहभागिता र दक्षता बढाउन खोज्दछ।

ठेगाना:

कुमारीपाटी, ललितपुर जिल्ला
प्रान्त नं ३, काठमाडौं उपत्यका, नेपाल

फोन:

+ 977-1-5521391

वेबसाइट:

<http://www.recoveringnepal.org.np>

द्वारा प्रायोजित:

Save the Children
100 YEARS

तपाईंको मानव
अधिकारहरू ज्ञान्नुहोस्!

RECOVERING

NEPAL

